

Meir villaks i elva

**Basert på godt samarbeid mellom
villaks og oppdrettsnæring**

Stiftelsen
Norsk Villaksforvaltning

Villaksen gjennom 150 år

- Villaksen var starten på turismen i Norge på 1870 talet
- Villaksen vart svært viktig for mange lokalsamfunn
- Norske sportsfiskarar tok over elvane etter krigen
- Fødestova og barnehagen vart **negativt** påverka
 - Villaksen vart stamfar til oppdrettsnæringa
- All laks vart avliva og tal laksesmolt vart redusert
 - Reduserte bestandar og konflikhtar oppsto
 - Villaksen er blitt politikk

Stiftinga Norsk Villaksforvaltning

Samarbeid og koordinert innsats for
meir villaks i elva

15 grunneigarar

11 sportsfiskarar

5 oppdrettsselskap

2 kraftselskap

SNVF arbeider etter føre-var prinsippet

Den internasjonale anerkjente *føre-var-tilnærminga* i lakseforvaltninga skal leggest til grunn i **all** involverte sektorar. (§ 9 i naturmangfaldslova)

Ved inngrep og andre påverknadar er utgangspunktet at den som bidreg til skade på ressursen skal *gjenopprette* eller *kompensere* for skaden.

Innanfor desse rammene skal lakseressursen forvaltast til størst mogeleg nytte for samfunnet, rettighetshavarar og fritidsfiskarar

Statsbudsjettet 2018

SNVF sin arbeidsmodell

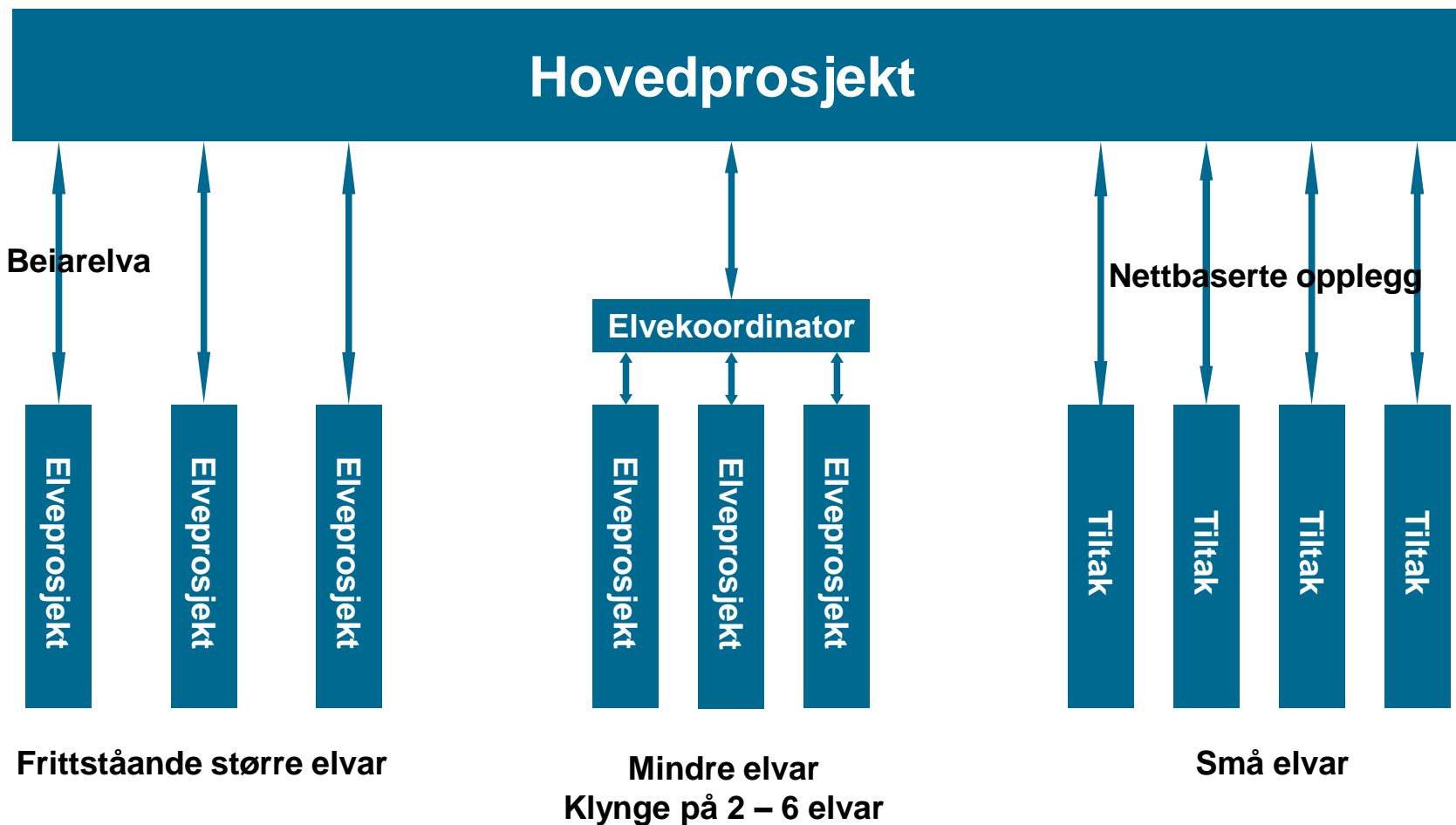

Produktet er elva, bygda og folket

Lokalt eigarskap vert sikra gjennom å spørje, lytte til og involvere grunneigarar, sportsfiskarar, kommune og folk i bygda

Organisering av prosjekt i fylke

SNVF sin forvaltningsmodell

Elveeigarlaget

Profesjonalisere drifta av laget

Lakseforvaltning

Tiltak for meir villaks i elva

Lakseturisme

Gode opplevingar og verdiskaping

Verktøy for samarbeid med elveeigarlag

Kva grep må ei gjere for å få ”Meir villaks i elva”

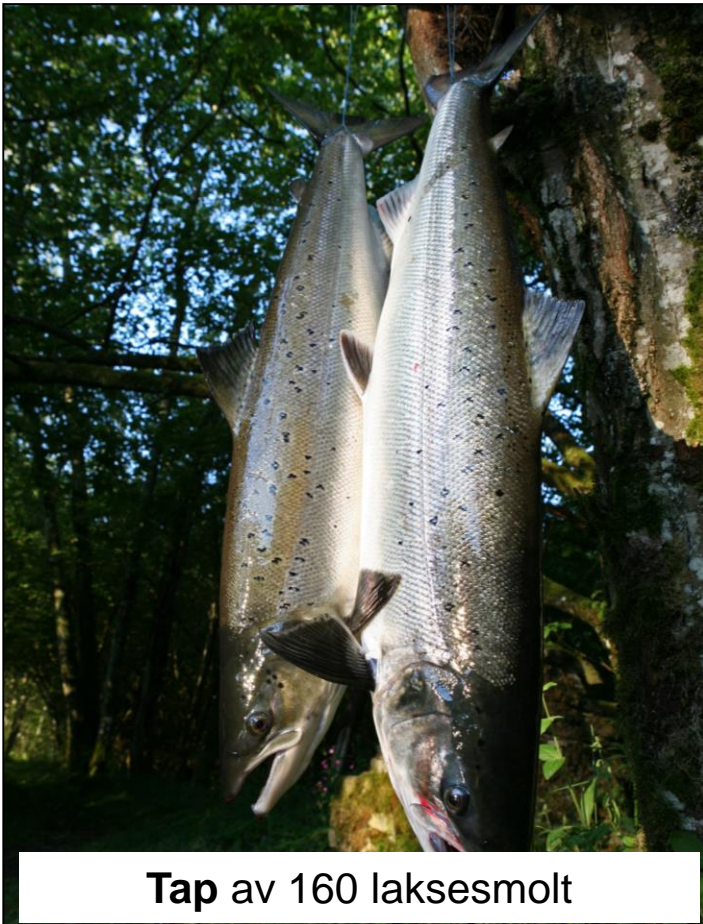
- Auke det lokale engasjementet på elvekanten
- Etablere forvaltningslag med gode vedtekter
- Kartlegge og etablere tredelt driftsplan
- Redusere uttaket av stor og viktig gytelaks
- Godt samarbeid elveeigarlag og fiskeforvaltar
- ”Meir villaks i elva” = **haustbart overskot**
- Positive grunneigarar og sportsfiskarar
- Villaksen vil bli positiv omtalt i media

Kvotar for villaks i Norge

**Praksis, konsekvensar, føre–var
prinsippet og Beiarelva**

Fangstkvotar i norske lakseelvar

Tap av 160 laksesmolt

- Kvotar for 2018 er basert på historiske tal
- Personlege døgn- og sesongkvotar
- Grunneigarane bestemmer tal fiskarar
- Midtsesongevaluering medio juli
- Forvaltning i etterkant når skade har oppstått
- Konsekvensen er for lite villaks i norske elvar
- Til skade for utvikling av lønsam laksetursime
- Ikkje i samsvar med føre-var prinsippet

Fangstkvotar i Beiarelva

- Sesongkvote på 4 smålaks pr. pers.
- All fisk over 65 cm. er freda
- Sesongkvote for heile elva på større laks om det er grunnlag for det
- Gytefiskteljing for å måle resultat
- I samsvar med føre-var prinsippet

Fangststatistikk for Beiarelva

År	0 – 3 kilo		3 – 7 kilo		Over 7 kilo	
	Antal	Utsett %	Antal	Utsett %	Antal %	Utsett %
2017	653	45	648	87	427	85
2016	636	45	782	92	549	96
2015	603	47	548	90	289	93
2014	281	47	205	55	58	62
2013	135	47	246	61	67	72
2012	266	44	259	32	133	19
2011	162	29	378	16	134	16
2010	250	27	487	13	285	7
2009	246	34	499	12	290	6
2008	469	28	540	11	251	6

Gytefiskteljing i Beiarelva

År	Totalt	Inntil 3 kilo	Over 3 kilo	Kilo holaks
2017	1.862	657	1.205	5.012
2016	1.698	409	1.289	5.615
2015	934	349	586	2.510
2014	659	289	377	1.584
2013	Ikkje teljing pga. dårleg sikt i vatnet			
2012	523	190	333	1.255
2011	377	76	301	1.230

Oppdrettslaks i sportsfiske i Beiarelva

År	0 – 3 kilo	3 – 7 kilo	Over 7 kilo	Totalt	Prosent
2017	4	5	6	15	0.9
2016	5	12	5	22	1.1
2015	1	10	9	20	1.4
2014	2	29	1	32	5.9
2013	0	6	3	9	2.0
2012	1	6	8	15	2.2
2011	4	11	8	23	3.4
2010	2	19	6	27	2.6
2009	5	37	13	55	5.4
2008	7	30	16	53	4.2

Sverre Indrebø – går det dobbelt så mykje laksesmolt ut frå Nausta så kjem det dobbelt så mykje laks tilbake til Nausta.

Naturen sin påverknad frå rogn til utvandrande laksesmolt

Flaum i gyteperiode

Liten vannstand og botnefrysing om vinteren

Flaum og isgang om vinteren

Tilgang til mat for laksesyngel når den har brukt opp nisteposen

Predatorar

Vellykka kvoteforvaltning blir målt slik

Tal gytelaks av rett storleik og kjønn
etter avslutta fiskesesong

Spredning av gytelaks

Mest mogleg gytelaks fordelt utover heile elva
reduserer risiko for negativ påverknad
frå rogn til utvandrande laksesmolt

Fiske av sjøaure i fjorden

**Er det ein trussel for framtida til sjøauren
at det er fritt fiske på sjøauren i fjorden ?**

Korleis regulere uttaket i fjorden ?

Sjølaksefiske

Er det ein trussel for villaksen ?

Norske Lakseelver: – Sjølaksefiske er en av de største truslene mot villaksen

Generalsekretæren i Norske Lakseelver mener sjølaksefiske har liten samfunnsnytte og er en stor trussel villaksen.

– SKJEV BYRDEFORDELING: – I sjølaksefiske avlives all fangst, mens i elvefiske med stang settes én av tre laks ut igjen levende for å kunne føre villaksen videre til neste generasjoner, forklarer Torfinn Evensen, generalsekretær i Norske Lakseelver.

FOTO: PRIVAT

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning

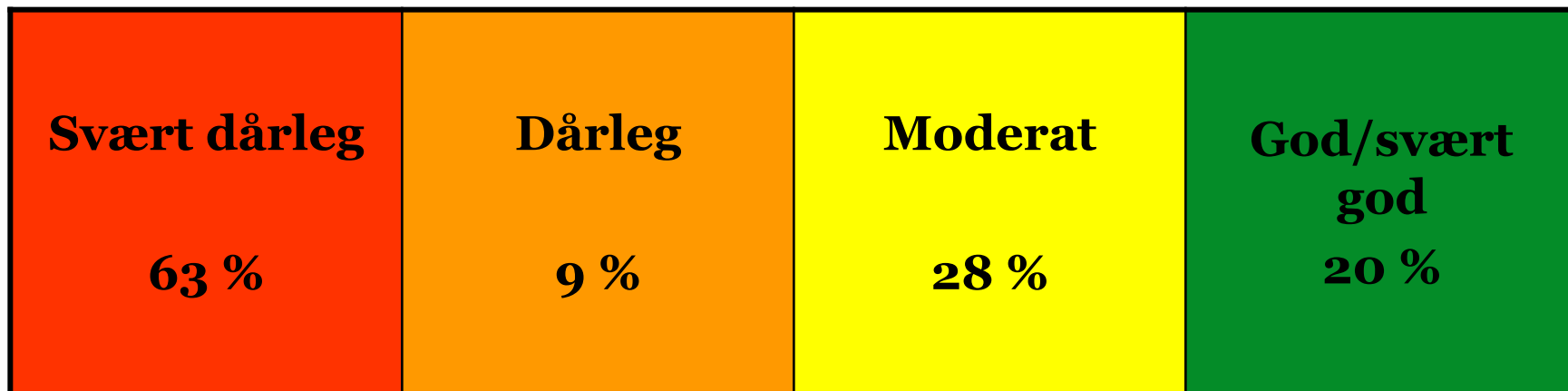
Kva kjennskap har vi til det ?

Temarapport frå Vitenskapeleg Råd for Lakseforvaltning Nr.5

Prosentvis fordeling av 148 laksebestandar etter kvalitetsnorm for villaks

Kva elv er dette ?

Gytebestandsmål og haustingspotensiale	Genetisk integritet	Kvalitetsnorm
Dårleg	Svært dårleg	Svært dårleg

Beiarelva

Gytebestandsmål og haustingspotensiale	Genetisk integritet	Kvalitetsnorm
Dårleg	Svært dårleg	Svært dårleg

Større/store elvar	Kilometer lakseførende elv	Avliva og utsett laks i snitt for perioden 2015 – 2017		
		Tal pr. km. elv	Kilo pr. km. elv	Rangering
<i>Beiarelva</i>	29	59	286	173
Altaelva	46	58	283	171
Orkla	88	55	249	152
Lærdalselva	27	36	250	143
Målselva	90/60	48	227	138
Lakseelva i Porsanger	40	35	224	130
Namsenvassdraget	160	56	189	123
Mandalselva	48	61	179	120
Bjekremselva	60	68	165	117
Sulldalslågen	22	32	186	109
Stjørdalselva	70	38	162	100
Gaula i Trøndelag	180	26	143	85
Saltdalselva	65	11	55	33
Reisaelva	90	9	42	26

Gytefiskteljing i Beiarelva

År	Totalt	Inntil 3 kilo	Over 3 kilo	Kilo holaks
2017	1.862	657	1.205	5.012
2016	1.698	409	1.289	5.615
2015	934	349	586	2.510
2014	659	289	377	1.584
2013	Ikkje teljing pga. dårleg sikt i vatnet			
2012	523	190	333	1.255
2011	377	76	301	1.230

Temarapport frå Vitenskapeleg Råd for Lakseforvaltning Nr.5

Data frå 2010 til og med 2014

Informasjon om dette på side 17

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning

13 medlemmar

- 7 Dr.scient
- 3 Veterinær PLD
- 2 Dr. philos
- 1 PLD

1.605 Publikasjoner og rapportar

- 706 Internasjonale rapportar
- 542 Tekniske rapportar
- 350 Tekniske rapportar og populærvitenskapelige rapportar
- 7 bokkapitlar/bøker

Føremål til kvalitetsnorm

- Føremålet er å bidra til at ville bestandar skal ivaretas og gjennombygges til ein størrelse og samansetning som sikrar mangfald innanfor arten og utnytter laksen produksjons- og haustingspotensiale
- Norma er retningsgjevande for myndigheitenes forvaltning og skal gi eit best mogeleg grunnlag for forvaltninga av villaksbestandane og faktorar som påverkar dei.
- VRL skal arbeide etter naturmangfaldlova og den nordatlantiske laksevernorganisasjonen (NASCO) sine retningslinjer for føre-var tilnærminga

Viktige spørsmål å stille

- Kvifor er det brukt forelda talmateriale frå 2010 til 2014 ?
- Kvifor er ikkje grunneigarane og sportsfiskarar med i VRL ?
- Kvifor er det ikkje fokus på praktiske og kostnadseffektive tiltaka i elvefasen ?
- Kvifor er det ikkje fokus på å styrke engasjementet på elvekanten ?
- Kvifor er det ikkje fokus på fagleg og økonomisk samarbeid aktørane i mellom, som påverkar villaksen negativt og som har nytte av den ?
- Kva kan ein gjere for at ein god tanke skal komme inn på eit rett spor ?

Lakselus

Korleis påverkar det villaksen ?

NINA oppsummerer lakselus-forskning

Laksebestander i oppdrettsintensive område kan bli redusert med gjennomsnittlig 12-29 % færre gytefisk.

Oppsummering

Villaks for alle – alltid

- Auke det lokale engasjementet på elvekanten
- Etablere forvaltningslag med gode vedtekter
- Etablere tredelt driftsplan med årsrapport
- Innføre kvotar etter føre-var prinsippet
- Godt samarbeid elveeigarlag og fiskeforvaltar
- Samarbeid villaks, oppdrett og kraftnæring
- ”Meir villaks i elva” = **haustbart overskot**
- God tilgang til elva for ulike kundegrupper

Alle oppdrettere burde hatt ansvar for en lakseelv hver

Dialogkonferansen i Bodø

Nasjonal arena for dialog og kunnskapsdeling i god lakseforvaltning

På lag: Atle Frøysland, daglig leder i stiftelsen Norsk Villaksforvaltning, adm.dir. Nova Sea Odd Strøm, adm.dir. BRUS Odd Emil Ingebrigtsen, styreleder i Gifas AS Kjell Lorentsen og prosjektleder i Beiarelva Frigg-Ottar Os. Prosjektet skal revitalisere Beiarelva. Foto: Per Torbjørn Jystad